

VENEC, 1858. - 150 godina prvog izdanja

Vinac i Věnac

Štefan A. Ferencak

1. Vinac

U knjižnici prof. mr. Miroslava Martinjaka našao sam pjesmaricu »**Napivi bogoljubnih crkvenih pisamah**« ponajviše u poznatoj pismarici **Vincu** naimenovanoj, zadržanih, nastojanjem **O. P. Mariana Jaića** ... što od drugu pozajmljeni, i sabrani, što izvorno složeni, i proizvedeni ... U sedmom izdanju Vinca vidjenih, sad na svitlost izdani. U Budimu ...1850« (naslovna stranica).

Podatak »u sedmom izdanju Vinca vidjenih« uputio me na potragu za tom pjesmaricom. U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zgrebu našao sam dva izdanja:

■ »*Vinac bogoljubnih pisamah* ...«, po O. P. Marianu Jaichu ... izdan. U Budimu 1830.«

■ »*Vinac bogoljubnih pisamah* ...«, bez imena autora, ... sada veche trechi put na svitlost izdan. U Budimu 1834.«

Na početku predgovora k *Napivima*, napisan »miseca Travnja 1849«, čitamo: »... evo ti posle navèrsene 23 godine, (od izdanog, tako nazvanog *Vinca bogoljubnih pisamah*, i posle njegovog *sedmog izdanja*,) iste takojer *Napive* ili Arie rečenih *Pisamah* na svitlost izdajem.«

To znači da je *Vinac bogoljubnih pisamah* prvi puta izašao 1826., izdanje

Predstavi Venca svetih pesmi (1858. –⁸1907., sa 1 037 pjesama, reprint⁹1921.) u *Svetoj Ceciliji* 3-4/2008, odmah sam za usporedbu htio dodati i hrvatske crkvene pjesmarice iz druge polovice 19. stoljeća. No baš za to razdoblje adekvatnih hrvatskih pjesmarica tada nisam uspio naći. *Kruh nebeski*, »naš najpoznatiji i najrašireniji molitvenik«¹, koji je 2005. doživio 44. izdanje, prvi je put izašao 1910. godine.

Biserje svetog Ante, taj već 1944. godine »u stotine tisuća rašireni molitvenik«², s brojnim pjesmama, »prvi put se [...] pojavio 1909. godine.«³ I jedan i drugi molitvenik premladi su za odgovarajuću usporedbu.

Još mlađe su istaknute pjesmarice: *Hrvatska crkvena pjesmarica* (1917.), *Virgini Matri* (1921.), *Slavite Gospoda* (1925.), *Magnifikat* (1931.), *Hrvatski crkveni kantual* (1934.) itd.

Nisam odustao od zamisli i moje traganje nije bilo uzalud. Našao sam čak dvije pjesmarice s istim hrvatskim imenom: stariji *Vinac* i mlađi *Věnac*.

ŠTEFAN A. FERENČAK, magistar teologije i doktor muzikologije, habilitirani je docent za crkvenu glazbu i liturgijsko pjevanje na Teološkom fakultetu u Ljubljani i Mariboru. Osim pedagoškog rada na Teološkom fakultetu u Biskupijskoj školi za orgulje u Mariboru (voditelj) ponajprije istražuje crkvenu glazbu, crkvene pjesme, crkvene glazbenike i organologiju. Član je predsjedništva Međunarodnog udruženja za himnologiju (IAH).

godine 1830. bilo je drugo i sedmo izdanje je najvjerojatnije iz godine 1848. Možda ima i više izdanja. No u NSK-u ih nema. Što se tiče broja pjesama teško je reći, jer ima puno kraćih i duljih antifona, koralnih napjeva i misa, s liturgijskim tekstom i s parafrazama k pojedinim dijelovima mise. No u spomenutim izdanjima ima svakako od 100 do 150 pjesama.

2. Věnac

Věnac, sa više varijanata u samu naslovu, molitvenik je i pjesmarica gradišćanskih Hrvata. *Vinac* Mariana Jaića je 30 godina stariji, a *Věnac* Mihovilja Nakovića 20 godina mlađi. Ipak su *Věnac jački* i *Venec svetih pesmi* bili tri desetljeća (1877. – 1907.) suvremenici.

Iz rada Ludwiga Kuzmicha, *Kulturhistorische Aspekte der burgenlandkroatischen Druckwerke bis 1921 mit einer primären Bibliographie*, Eisenstadt 1992., dobivamo sljedeću sliku naslo-

va i izdanja *Věnce* školnika Mihovilja Nakovića:

1. *Duhovni VĚNAC*. Molitvene knjige¹: 1877., 1877., 1881., 1881., 1882., 1884., 1886.
2. *VĚNAC*. Jačkene knjige⁴: 1878., 1881., 1883., 1884.
3. *Novi duhovni VĚNAC* bl. div. Marije. Molitvene knjige²: 1886., 1887., 1887., 1889., 1897., 1897., 1900., [1902.] – godina imprimatura.
4. *NOVI VĚNAC*. Jačkene knjige⁵: 1889., 1893., 1894., 1894., 1899., [1905.], [1907.].
5. *SRĚDNJI VĚNAC* bl. div. Marije³: 1892., [1903.], [1903.], [1906.], [1906.].
6. *NOVI SRĚDNJI VĚNAC*. Jačkene knjige⁶: [1902.].

Kako je sa brojem jački u *Věncu*, pogledajmo barem nekoliko molitvenika i pjesmaricu, koji su mi trenutačno dostupni:

■ »*Novi duhovni VĚNAC* bl. div. Marije. Molitvene knjige, Šopron 1886.«:

I. dio (*Molitvenik*) ima 9, II. dio (*Jačke*) 195, zajedno: **204 pjesme**.

■ »*Novi duhovni VĚNAC* bl. div. Marije. Molitvene knjige, U Zselezni 1889.«:

I. dio (*Molitvenik*) ima 10, II. dio (*Jačke*) 199, zajedno: **209 pjesama**.

■ »*Novi duhovni VĚNAC* bl. div. Marije. Molitvene knjige, U Železni 1897.«:

I. dio (*Molitvenik*) ima 10, II. dio (*Jačke*) 202, zajedno: **212 pjesama**.

■ »*Novi duhovni VĚNAC* bl. div. Marije. Molitvene knjige, U Zseleznu [1902.]«:

I. dio (*Molitvenik*) ima 10, II. dio (*Jačke*) 239, zajedno: **249 pjesama**.

■ »*Duhovni VĚNAC*. Molitvene knjige. U Železni 1886.«:

I. dio (*Molitvenik*) ima 4, II. dio (*Jačke*) 176, *Dodatek od nović jačke* 14 (ali u *razpoloživom eksemplaru* na kraju nedostaje 13 stranica), zajedno: najmanje **194 pjesme**.

■ »*NOVI VĚNAC*. Jačkene knjige. U Zselezni 1894.«:

I. dio (*Molitvenik*) ima 5, II. dio (*Jačke*) 132, zajedno: **137 pjesama**.

I u ostalim Nakovičevim *Věncima* broj pjesama – barem u II. dijelu (*Jačke*) – ne prelazi gornji okvir od 137 do 249; najčešće je između 190 i 200.

Napose gradišćanska hrvatska himnologija druge polovice 19. stoljeća veoma je bogata, već samo preko 20 brojeva *Věnce*a Mihovilja Nakovića, da ostala njegova djela (npr. *Zlatna koruna bl. d. Marije* s više izdanja) ne spominjemo. No osim Nakovića bio je u tom vremenu u Gradišću veoma plodan i Ivan Čuković. To znači da je žetva na tom području još bogatija i vrijedna temeljitije obrade.

BILJEŠKE

1 *Kruh nebeski*, ⁴¹1996, str. [3].

2 *Biserje sv. Ante*, ¹⁶1944, str. 23.

3 *Biserje sv. Ante*, ³²1999, str. [3].

4 »*Duhovni VĚNAC*. Molitvene knjige, složene i slavnomu našem narodu priručene od Mihovilja Nakovića, školnika. Drugo povećano izdanje. U Železni 1877. Tiska i naklada Eduarda Dick.« – NB! Bez ikakve primjedbe, zašto »Dugo povećano izdanje«? Prvog (?) nema u popisu. No iste su godine izašla dva izdanja.

5 »*VĚNAC*. Jačkene knjige za katoličansku crkvu ter školu. Složen i slavnomu našem narodu priručen od Mihovilja Nakovića, školnika. Drugo povećano izdanje. U Železni 1878. Tiska i naklada Eduarda Dick.«

6 »*NOVI SRĚDNJI VĚNAC* bl. div. Marije. Molitvene knjige, složene i slavnomu našem narodu priručene od Mihovilja Nakovića, kolnoškoja (sic!) školnika. U Šopronu 1886. Naklada Kenyereš Kárla.«

7 »*NOVI VĚNAC*. Jačkene knjige za katoličansku crkvu. Složen i slavnomu našem narodu priručsen od Mihovilja Nakovića školnika. Drugo povećano izdanje. U Zselezni 1889. Tiska i naklada Eduarda Dick.«

8 »*SRĚDNJI VĚNAC* bl. div. Marije. Složen i slavnomu našem narodu priručen od Mihovilja Nakovića, školnika. U Nežideru 1892. Tiska i naklada Bele Horvátha.«

9 »*NOVI SRĚDNJI VĚNAC*. Jačkene knjige za katoličansku crkvu (sic!). Složen i slavnomu našem narodu priručen od Mihovilja Nakovića, školnika. Tretí (sic!) popravno izdanje. U Zselezni [1902], Tiska i naklada Eduarda Dick.«